7

והכל א' כי הוא המסית והוא המקטרג והוא היורד ופועל העונש ומתלבש בהמלכיות ששעבודם הוא לעונש על החטאים . והוא משתדל להוסיף בזה עוד חטא על פשע ושניהם יחד פועלים יותר וכענין השתחואה לצלם שהי' ע"י שניהם יחד. והגם דהחטא הי' בדור נ"נ העונש הי' אח"ז בדור אחשורוש כי כך משפטיו ית' להיות ארך אפים גם לרשעים אולי ישובו וכ"ש לישראל קדושים. והחורבן הי' בחטא מנשה במפורש בכתובים ולא נחרב בימיו ולא גם מיד בדור שלאחריו כי הקב"ה מאריך רוחי' ונבי דילי'. ואף שהם דור אחר שורש הבנסי' הכל א' בכל דור שהוא שורש דכנס"י. וכן זלעו"ז שורש הרע שבכל דור ג"כ הכל א'. ושרו של אדום הוא שטן הוא יצה"ר הוא מלאך המות הוא שורש הרע שבעולם והראשית דכל מיני רע דגוים כולם ומתלבש בכל דור באחר או איזה יחידים המיוחדים ברשע באותו דור. ובאותו דור הי' המן ראש השטנים ומקטריגים נגד ישראל ומסתמא הי' בו התלבשות כח השורש שהוא ג"כ היצה"ר כח המסית שבולע הקרידות בלבבות דבנ"י במה שלא נתלהבו או למס"נ לקדש ש"ש ואחז"ם שעבר ולא שבו כי עדיין היו ישנים ממצות כמו שהוכיח הא שנהנו מסעודת אותו רשע דגם דברי התלמידים שא' דע"ז נענשו אינו ד' דיק דלא הי' נקבע בגמ'. רק שאף דל"ש להעניש כ"כ בשביל חטא המיעוט.ואף שמסתמא הי' בני שושן גדולי ישראל שבאותו דור כי מסתמא הגדולים היו דרים בעיר המלוכה. מ"מ לא הי' כדאי להכריע ע"י כל ישראל לכף חובה . רק כשכבר הי' החטא בכ"י לענין התעוררות העונש על שלא שבו שמיר מני בחטא אלו לעורר הקטרוג עכ"י שגם חטאם רק מה שהיו כישנים כי מסתמא לא אכלו שם ד' אסורים שהרי' נא' לעשות כרצון איש ואיש ואין אונס וכ"ש למש"ש במד"ר דהך איש ואיש הם מרדכי והמן שהיו ממונים בסעודה ומסתמא מורדכי הצדיק הי' משגיח ע"ז שלא יכשלו ח"ו בנ"י בשום דבר איסור וכפי הנראה מסתמא מפני בן מינה ג"כ א' מישראל מאחר שרצה להיות כרצון כ"א וידע דבנ"י לא אכלי בהדיי' וכמ"ש המן ואי אז אכלי איך אמר המן כן וע"כ דבאמת גם אז לא אכלו ממה שאכלו גוים רק מאכלים כשרים ·

אבל מ"מ הרי רז"ל קרו לכה"נ ובע"ז ח' סע"א] עובדי ע"ז בטהרה יעו"ש והוא דוגמת הע"ז דהשתחואה לצלם שהי' ג"כ בטהרה ע"פ דין כנ"ל והתרדימה של גלות שנסך ה' עליהם הוא הגורם הקרירות והעדר ההתעוררות בהתלהבות אש דת התורה לבער כל שמצא דשמצא דע"ז וכמו שעשה מרדכי בהשתחואה להמן סיכן נפשו משום שמין ע"ז שחקוק על לבו אף דגזירת ההשתחואה הי' רק לו עצמו לכבודו . והנה אצלו הי' זה תיקון על מה שגם הוא חטא בסעודה הנז' שגם הוא הי' מהם . וכן בהשתחואה לצלם מסתמא הי'. גם הוא שכבר הגלה בגלות יכני' והי' איש רשום ונודע ומאנכה"נ. והרמב"ם כ' דכל אנכה"נ הי' מהם ,חוץ מחמ"ו אלא של"י הכרע לזה ואולי נתבאו אבל עכ"פ בסעודה הרי לפ"ד רז"ל הי' ממונה כנ"ל ות"ח שחטא אל תהרהר דודאי עשה תשובה ומסתמא גם הם כולם ודאי אח"כ נתחרטו. אלא שלתשובה צריך שיזדמן לידו הדבר וינצל ונזדמן למרדכי בזה

ודאי לפניו לתקן חטא הסעודה וע"כ מסר נפשו בזה והועיל לתקן א"ע בזה דע"כ הי' הוא המתוקן לגאולה זו אבל מ"מ קלקל קצת לאחרים בזה ומאותה מעשה בא הגזירה כי ד"ז גרם הקטרוג על כל ישראל והוא עד"ש הצרפתית לאלי' באת אלי להזכיר עוני כי כשאחד צדיק גדול גורם קטרוג על האחרים שעמו שאינן כן. וז"ש שא' בחלק דתמ"ז מתו אח"כ בעון ולא חשיד קוב"ה דעביד דינא בלא דינא. ולדעתי חכמי ישראל שבאותו דור הם שנתנו עיניהם בם להתקנא על מעשיהם הטוב דבזה גרם קטרוג עליהם וכל שחבירו נענש כו' גם הוא נענש ע"ז גופו. אף שהוא לא פעל רע לא עדיף מבע"ח ודומם דא' תורה השחת שרוף וכלה לפי שבאת לאדם תקלה על ידידם. ואף דשאני אדם דחם רחמנא עלי'. מ"מ בעידן ריתחא כשנתעורר הקטרוג על אלו נתעורר גם על הגורם לפי שאין הקב"ה רוצה שיוגרם קטרוג על בניו וע"ז מבקשים שלא תעלה קנאת אדם עלי דאף דהמקנא נענש גם הוא נענש.

ועי"כ אלי' הוכרח להחיות בן צרפית כדי שלא יענש גם הוא ע"ז שעל ידו בא הקטרוג. וכן מרדכי אף שתיקן את עצמו כיון דלא תיקן אלא עצמו לבד ושאר בנ"י הרואים להמן מסתמא נשתתפו לו בדבר המלך וגרם בזה התעוררות קטרוג הראשון דצלם וסעודה ועי"ז גרם הגזירה על כ"י וגם על מרדכי כי הוא הגורם. וזה טעם מ"ש [בב"ק ס' ב'] ע"פ כי תצא אש וגו' ונאכל גדיש דהפורעניות מתחלת מן הצדיקים והיינו לפי שהם הגורמים הקטרוג דלכן אין איש וגו' ותושע לו זרועו וגו' משא"כ כשיש מיעוט צדיקים גורמים הקטרוג על השאר. וע"כ גם הם בכלל העונש ולפי שהש"י חפץ להטיב וכל העונש לחוטאים על אפו ועל חמתו ע"כ עיקר ההתחלה על הגורם ולכן גם במרדכי הי' עיקר התחלת הגזירה עליו ורצה לתלותו קודם כולם אלו עלה בידו הגזירה כמו שהי' נגזר בתחלה אבל באמת הוא בתשובתו פעל דעי"ז בא ג"כ התעוררות התשובה מן השמים לכל ישראל ע"י הגזירה הנמשך מזה ותיקן באמת בזה א"ע ואת כ"י. והמכה היינו דבר שעי"ז בא הגזירה הוא באמת הרפואה לגזירה שבאה על חטא הקודם והרי מעשה זו תיקונו וכשנתרפא אח"כ הקודם ונתברר דהכל לא מלבם רק מצד השאור ומלכיות שזהו שורש הרע שנתלבש אחר שירד והסית בהמן להיות עולה ומקטרג. ואח"כ יורד ונוטל נשמה בגזירת להשמיד להרוג שפעל בקטרוגו וסוף שב הכל על ראשו וקדקדו כי הלא שורשו הוא הגורם לכל הקרירות הקודם שהי' בלבבות דבנ"י. וע"כ נהפך הגזירה עליו שישא הוא את כל עונות ב"י על ראשו. וחיוב הכליה שנגזר נהפך עליהם מאחר דהכל הוא מהם וליהודים היתה אורה שמחה ששון ויקר.

ואז"ל מגילה [ט"ז ב'] אורה זו תורה הוא* קדושת ישראל שמצד השורש ושמחה זו יו"ט הקדושה שמצד הזמנים ואף שעיקרם שבת דקבוע וקיימא עיקר קדושתו הנקבע בלבבות בנ"י הוא כאשר מכנסת הקדושה גם בימי המעשה שמזה הוא קדושת ו' ימי יו"ט דישראל מקדשי שמהם הוא המשכת

דַּי לוֹ בַּעֲיָרָה אַחַת אוֹ בְּנָהָר אֶחָד. מִיָּד שָׁאַג הַמֶּלֶךְ עָלָיו כַּאֲרִי וְאָמַר: „אַל־תַּפֵּל דָּבָר מִכֹּל אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ״[17]

קָרָא הַמֶּלֶךְ לַהֲתָךְ וּלְחַרְבוֹנָה שֶׁיֵּלְכוּ עִמּוֹ. אָמַר לָהֶם: הִזָּהֲרוּ שֶׁלֹּא יַפִּיל דָּבָר מִכֹּל אֲשֶׁר דִּבֵּר. הָלְכוּ עִם הָמָן.

בְּאוֹתָהּ שָׁעָה נִכְנַס הָמָן לְבֵית גִּנְזֵי הַמֶּלֶךְ כְּשֶׁהוּא כְּפוּף־קוֹמָה, אָבֵל וַחֲפוּי־רֹאשׁ, אָזְנָיו מְקֻטָּפוֹת וְעֵינָיו חֲשֵׁכוֹת, פִּיו מְעֻקָּם וְלִבּוֹ מְטֻמְטָם וּבִרְכָּיו נוֹקְשׁוֹת זוֹ לָזוֹ. וְנָטַל מִשָּׁם לְבוּשׁ הַמֶּלֶךְ וְכָל כְּלֵי־מַלְכוּת, וְיָצָא מִשָּׁם מְבֹהָל וְנִכְנַס לְאֻרְווֹת הַמֶּלֶךְ. וְנָטַל מִשָּׁם סוּס עוֹמֵד בְּרֹאשׁ הָאֻרְווֹת, שֶׁתָּלוּי בּוֹ רְבִיד זָהָב, וְאָחַז בְּרֶסֶן הַסּוּס, וְטָעַן עַל כְּתֵפָיו כָּל־כְּלֵי־הַמַּלְכוּת וְהָלַךְ אֵצֶל מָרְדֳּכַי.

כֵּיוָן שֶׁרָאָה מָרְדֳּכַי שֶׁהָמָן בָּא וְהַסּוּס בְּיָדוֹ. אָמַר: כִּמְדֻמֶּה אֲנִי, שֶׁאֵין רָשָׁע זֶה בָּא אֶלָּא לְרָמְסֵנִי בְּסוּסוֹ. הָיוּ תַלְמִידָיו יוֹשְׁבִים וְשׁוֹנִים לְפָנָיו, אָמַר לָהֶם: עִמְדוּ וּבִרְחוּ לָכֶם, שֶׁלֹּא תִכָּווּ בְּגַחַלְתִּי! אָמְרוּ לוֹ: לֹא נִפָּרֵד מִמְּךָ, בֵּין לַחַיִּים בֵּין לַמָּוֶת אָנוּ עִמְּךָ. מִיָּד נִתְעַטֵּף בְּטַלִּית וְעָמַד בִּתְפִלָּה. בֵּינְתַיִם בָּא הָמָן וְיָשַׁב בֵּין הַתַּלְמִידִים. אָמַר לָהֶם: בַּמֶּה אַתֶּם עֲסוּקִים? אָמְרוּ לוֹ: בְּמִצְוַת הָעֹמֶר, שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל מַקְרִיבִים בִּזְמַן שֶׁבֵּית־הַמִּקְדָּשׁ הָיָה קַיָּם. אָמַר לָהֶם: וּמַהוּ עֹמֶר זֶה? שֶׁל כֶּסֶף אוֹ שֶׁל זָהָב? אָמְרוּ לוֹ: שֶׁל שְׂעוֹרִים. — וְכַמָּה הָיָה שָׁוֶה? — הַרְבֵּה הַרְבֵּה, עֶשֶׂר מָעוֹת. אָמַר לָהֶם: עֶשֶׂר מָעוֹת שֶׁלָּכֶם נָצְחוּ עֲשֶׂרֶת אֲלָפִים כִּכַּר כֶּסֶף שֶׁלִּי.

מחטא דצלם נגד זה הי' בימי נבוכדנצר והי"ל ליענש אז ומה טיב הגזירה זמן רב אח"כ בימי אחשורש ואחר הסעודה, ע"כ דזה גרם כי בחטא הצלם היו אנוסים גמורים בגזירת הריגה מפורש ולא הי' כ"כ חילול השם, והחילול השם הי' אחר הצלת חנני' מישאל ועזרי' דע"כ הי"ל עונש כמ"ש בפ' חלק (צג ע"א) ברוקן טנפו, לפי שעל ידם נגרם שהי' חילול השם מכל ישראל. ואע"פ שהם מסרו נפשם על קידוש השם ומה הי' להם למיעבד ואדרבא עשו זכות גדול, מ"מ הקב"ה מדקדק עם הצדיקים בכהאי גוונא שצריך לתקן כ"כ שלא יהי' חבירו נענש על ידו אפי' במה שהוא צדיק יותר, וע"כ הוכרח אלי' להחיות בן הצרפית שהי' טענה שבגרמתו מת, כי באת להזכיר עונה ע"י צדקתו היתירה ולא למדה ממעשיו, והאמת ח"ו סיבה שום דבר רע ע"י מעשה טוב וצדקת הצדיק, ואע"פ שלפי טעה בשוה"ג הוא כן אינו באמת